

GOUVERNEMENT VAN NIEUW-GUINEA

Dep

CH. W.

Hollandia, 14 October 1954.-

No : 4507 / VERTROUWELIJK.

Bijlagen : 1 + 1

A A N :

Onderwerp: Situatie Wisselmeren.

Zijne Excellentie de
Minister van Overzeese Rijksdelen

No.	Ingeh.	...
ha 8595	20/10	K/Die Dep
10623	21-10	Bo/Vuh/22/10/54

J. Verhooff
Bo/Vuh/22/10/54
21-10

GRAVENHAGE.

Met verwijzing naar de in het mailrapport gevoegde rapportering over de situatie in de onderafdeling Wisselmeren - vide zendbrief van 30 September jl. No. 4051/Vertrouwelijk - heb ik de eer Uwer Excellentie hierbij afschriften aan te bieden van een terzake handelend nader verslag van de Resident Geelvinkbaai van 6 October jl. No. 701/V/Vertrouwelijk en van het daarbij gevoegd memorandum van de Controleur der Wisselmeren No. 193/Vertrouwelijk.

De rustige rapportering van de Controleur den Haan bevestigt naar mijn mening het vertrouwen, dat deze zaak bij hem in goede handen is.

Aan Uw langs andere weg gedaan verzoek om toezending van de kaart, behorende bij de memorie van overgave van de Controleur der Wisselmeren, Meyer Ranneft, zal zo spoedig mogelijk worden voldaan. Daarbij zal dan tevens gevoegd worden een afdruk van de kaart, behorende bij het in deze stukken aangehaalde patrouillerapport van October 1953.

Inmiddels moge ik erop wijzen, dat op de kaart hind. 644 sheet paniai-meer alle tot dusver genoemde plaatsen staan vermeld.

Voorts vestig ik in dit verband nog Uw aandacht op de kaart, welke is gevoegd achter het verslag van de Controleur Meyer Ranneft over een tocht naar de Baliem (December 1951/ Maart 1952). Dit verslag is door bemiddeling van Uw Ministerie vermenigvuldigd, zodat ik aanneem, dat het te Uwent beschikbaar is.

EXHIBITUM
 DATUM: 20 October '54
 KAB. LETT. T-54
 AG. No 2095
 DOSS. No

De Gouverneur van Nieuw-Guinea,
 Voor de Gouverneur,
 De Gouvernementssecretaris, W

[Handwritten signature]
J.C. BAARSPUL.

82
10.623
1/.
1/.
hijs 22/10/54
in kansen hart

AFSCHRIFT.

127 Kap. n. s. h. j. o. w. h. j.
14-10-54, 4507 Vert

GOUVERNEMENT VAN NIEUW GUINEA
AFDELING GEELVINKBAAI
AFDELING CENTRAAL NIEUW GUINEA

No. : 701/V/Vertrouwelijk Biak, 6 October 1954.
Bijlage(n) : memorandum
Onderwerp : Koemopa

Ten vervolge van mijn schrijven van 28 September j.l. No. 682/V/Vertrouwelijk heb ik de eer Uwe Excellentie het volgende mede te delen.

Op 29 September j.l. vertrok ik met de uit Hollandia gearriveerde politieversterking naar Enarotali. Daar aangekomen bleek dat de Afdelingscommandant Post naar Debaje was gevaren en vandaar over land Koemopa had bereikt zonder tegenstand te ontmoeten en vervolgens met Controleur den Haan per boot wederom ongehinderd naar Enarotali was teruggekeerd.

Door laatstgenoemde werd de situatie als volgt geschetst:

a. het verzet beperkt zich tot het Ara-dal met daarachter gelegen (onbestuurde) gebieden; in het bestuurde gebied rond de Wisselmeren zijn geen merkbare reacties waarneembaar ondanks plaats gehad hebbende individuele infiltraties van Koemopagroep, welke de geruchten veroorzaakten leidende tot de maatregelen te Enarotali in de nacht van 21 op 22 September;

b. het verzet in het Ara-dal begint bovenstrooms van Debaje;

c. het Ara-dal tussen Debaje en Koemopa is na het inrichten van het bivak in laatstgenoemde plaats doorm de bevolking geheel ontruimd met medeneming van varkens e.d.;

d. de kampongs bovenstrooms Koemopa zijn eveneens verlaten; de bevolking heeft zich teruggetrokken in de omringende bergen.

Op 30 September vertrok ik met H.P.B., ACAP en de helft van de Hollandia-aanvulling (en de PTT-ambtenaar Lapré met zender-ontvanger) per boot naar Koemopa ter plaatselijke oriëntering. In de Ara-rivier bevonden zich nog verschillende versperringen bestaande uit ongehakte bomen, welke door de hoge waterstand echter geen bijzondere moeilijkheden opleverden. Er werd tussen Debaje en Koemopa geen bevolking opgemerkt.

Aan:
Zijne Excellentie
de Gouverneur van Nieuw-Guinea
Hollandia-Stad

-2-

c.c.D.B.Z.

- 2 -

Het bivak te Koemopa is opgericht aan de oever van de rivier, omgeven door een palissade met 3 uitkijkposten. Op een rots hoog boven de nabijgelegen berg bevindt zich een uitkijkpost van de verzetslieden welke bijna bij voortdoring bezet is en vanwaar de bewegingen van patrouilles worden uitgeschreeuwd. Ook verder in het dal houdt de bevolking elkaar door roepen op de hoogte van sterkte en richting der patrouilles.

Er worden regelmatig "schreeuw" patrouilles uitgezonden waarbij streekeigen hulpagenten zijn ingedeeld, welke de bevolking aansporen tot staking van het verzet. Reeds enige malen werden onder het mom van onderhandelen dergelijke patrouilles in een hinderlaag gelokt, waarbij de afgeschoten pijlen geen doel troffen. Van enige serieuze poging van de zijde der bevolking om tot praten te komen was nog geen sprake geweest.

De houding van de A.F. ook van de Kepauko-hulpagenten valt te loven. Niettemin viel een zekere nerveusiteit waar te nemen als gevolg van de voortdurende dreiging welke tijdens de patrouillegang uitgaat van de mogelijkheid om van achter iedere rots of boom te worden bepijld.

Tijdens mijn verblijf te Koemopa werd de te volgen gedragslijn besproken en vastgesteld dat de situatie te Wandai in eerste instantie beslissend moest zijn voor de te nemen actie. Indien het niet noodzakelijk mocht blijken direct daarheen door te stoten, diende dit ter vermindering van risico voorlopig te worden nagelaten. Na het verlaten van het Ara-dal moet namelijk een beboste bergrug worden overgestoken. Het terrein is bij uitstek geschikt voor bepijlingen. De Kepauko-agenten deden duidelijk blijken voor deze tocht vooralsnog weinig te voelen, waarbij waarschijnlijk de omstandigheid dat het einddoel in Moni-gebied is gelegen mede een rol speelde. Bovendien zou dan alle aandacht kunnen worden besteed aan de patrouillering in het Ara-dal.

Vooruitlopende hierop werd besloten een tweede bivak te vestigen in Abomaida, ongeveer halverwege Ibowasiga (de meest stroomopwaarts gelegen kampong in het Ara-dal); teneinde ook van hieruit een geregelde patrouillegang te kunnen onderhouden.

Gedurende mijn verblijf te Koemopa deden zich geen bijzonderheden voor. Het radio-telefonisch contact met Enarotali werd tot stand gebracht (3 x per dag verbinding). Bepaald werd dat dagelijks een resumé van de gebeurtenissen in fonogramvorm aan Enarotali zal worden doorgegeven ter doorseining in code naar Biak.

In de middag van 2 October keerde ik met de ACAP naar Enarotali terug. Met de commandant van de lijndienst catalina werd aanstonds contact opgenomen inzake een verkenningsvlucht boven Wandai, welke de daaropvolgende ochtend werd uitgevoerd. De toestand aldaar bleek normaal. De Amerikanen stonden temidden van de bevolking naar het vliegtuig te wuiven.

Dezelfde middag arriveerden te Enarotali een

- 3 -

tweetal Moni-koeriers uit Wandai met CAMA-post. 's Nachts lopende hadden zij de verzetslieden in het Ara-dal weten te ontwijken. Volgens de berichten uit Wandai verleende de bevolking (een meng-bevolking Kepauko-Moni) in het Kemaboe-dal en het Isaboedal steun aan de Ara-bevolking. De grens van het "opstandige" gebied ligt ongeveer anderhalf uur gaans westelijk van Wandai. Pogingen om de Moni's te Wandai over te halen mede te doen hadden schipbreuk geleden. Men voelde zich te Wandai geheel veilig.

Deze inlichtingen werden doorgegeven aan Controleur den Haan te Koemopa en hem werd de opdracht verstrekt de volledige aandacht te concentreren op een voortdurende patrouillering op ongezette tijden van het Ara-dal met als hoofddoel de bevolking van haar tuinen weg te houden en zodoende te dwingen tot het zoeken van contact en daarnaast met het doel om "gevangenen" te maken en langs deze weg contact tot stand te brengen.

Van Controleur den Haan werd daarbij vernomen dat op de voorafgaande dag (2 October) één patrouille te Boratadi en een andere te Ganiakato zwaar waren bepijld zonder dat slachtoffers aan A.P. zijde waren gevallen.

In de middag van 3 October werd een fonogram ontvangen waarin werd gemeld dat bij een routine-patrouille in de onmiddellijke nabijheid van Koemopa de hulpagent Martinus Boenay door een pijlschot was gedood. Het stof-felijk overschot arriveerde dezelfde avond te Enarotali. Het bleek dat van achter een rotsblok op korte afstand een aantal pijlen was afgevuurd waarvan één hem, als eerste man, midden in het hart had getroffen. (De begrafenis zou op 6 dezer met politie-eer plaats vinden).

Op 4 October keerde ik met de ACAP naar Biak terug, waarna de daaropvolgende dag bericht werd ontvangen dat de patrouille uit Abomaida op 4 October op zijn basis terugkeerde na een zware bepijling, waarbij onder het politie-personeel één gewonde viel. Op dezelfde dag werd een patrouille onder Controleur den Haan bij Ajajopa bepijld waarbij geen slachtoffers waren te betreuren.

Bij mijn vertrek uit Koemopa bedroeg het aantal doden aan bevolkingszijde, dat definitief kwam vast te staan: vier.

Nā bovenstaand relaas der gebeurtenissen moge met betrekking tot de achtergrond ervan worden verwezen naar bijgaand, op mijn verzoek, door Controleur den Haan opgesteld memorandum. De daarin vervatte conclusies werden mij vrijwel overeenkomstig ook uit andere bron (CAMA) als vermoedelijke oorzaak van een en ander opgegeven.

Eerst wanneer het zal zijn gelukt enige personen van de Ara-bevolking in handen te krijgen, zal het mogelijk zijn terzake een definitief oordeel te vormen.

Naar het zich momenteel laat aanzien is het de vraag of de rust in het Ara-dal spoedig zal terugkeren.

Vervolg op schrijven No. 701/V/Vertrouwelijk
ddo. 6 October 1954.

- 4 -

Een bezwarende omstandigheid wordt gevormd door de mogelijkheid de Kemaboe- en Isaboedalen als voorraadschuren voor de verzetslieden te gebruiken. De A.P. is onvoldoende sterk om haar patrouillegang ook tot daar uit te strekken.

Voor het ogenblik zullen de verdere ontwikkelingen moeten worden afgewacht.

Noot: t.a.v. de plaatsnamen moge worden verwezen naar de kaart gevoegd bij het patrouilleverslag Controleur Wisselmeren 21-10-53 tot 3-11-53.

De Resident Geelvinkbaai
Wd.Resident Centraal N.G.

w.g.

H. Veldkamp.

Voor eensluidend afschrift:

H. Veldkamp

Handwritten notes:
Bijlage van ...
14-10-41 ...
Bijlage van Res. ...
6-10-41 ...

MEMORANDUM

No.: 193/Vertrouwelijk
Onderwerp: Verslag Koemopa

In voldoening aan Uw mondelinge opdracht terzake ddo 29 September j.l. nopens de recente onregelmatigheden in het stroomgebied van de Ara-rivier, culminerend in de bepijling van een patrouille van de Adspirant Controleur en de detachementscommandant der A.P. op 9 September j.l. en van patrouilles van de Controleur der Wisselmeren en A.P. personeel in de periode van 22 tot 25 September j.l., heb ik hierbij de eer U Hoog Edel Gestrenge beleefd ondervolgende beschouwingen terzake aan te bieden:

A. Achtergrond der gezagsvijandige houding van de bevolking van een deel van het Ara-stroomgebied.

Als een belangrijke factor in het complexe geheel van redenen, dat in de afgelopen maand in het betrokken gebied leidde tot de hogergenoemde excessen, moge voor alles worden genoemd de omstandigheid, dat de bevolking van het betrokken gebied voor de eerste maal op uitgesproken weinig gunstige wijze kennis maakte met een concrete vorm van gezag, i.e. de Japanse bezetting. Gedurende genoemde periode bezetten de Japanners n.l. vaste posten te Koemopa in het Ara-stroomgebied en te Wanewomaida in het Kemaboe (Derewo) gebied, een en ander zeer ten detrimente van de betrokken bevolking, waarvan vrouwen door de bezetters werden verkracht, nottatuinen stelselmatig geplunderd, varkens werden geroofd, dwangarbeid werd gevorderd etc.etc. Geholpen door de voor hen zeer gunstige terreinsomstandigheden en de weinige resistentie van de Japanner als jungle-vechter, slaagden de bewoners van de betrokken streek er echter na verloop van tijd in om de gehele bezetting te liquideren, waarna men met de bittere herinnering aan dit contact met mensen van buiten, zich welbewust weer terugtrok in de splendid isolation van vroeger jaren. De ongunstige terugslag hiervan ondervond in de naoorlogse periode het Nederlandse Bestuur, dat, hoezeer ook in de ogen der bevolking zich gunstig onderscheidend van de Japanse bezetting, er tot op heden wegens gebrek aan personeel en middelen niet in geslaagd is om de betrokken streekbevolking te doen geloven aan het definitieve karakter van de terugkomst der Nederlanders, en aldus zodoende in het Ara-gebied steeds een min of meer afwijzende houding van de bevolking tegenover zich vond. Benzelfde lot trof de in het betrokken gebied werkzame Amerikaanse Zending (Christian and Missionary Alliance), die nadat achtereenvolgens twee harer goeroes uit Koemopa door de bevolking waren verdreven, zich uiteindelijk uit de Ara-streek terugtrok.

Naarmate in de laatste jaren de Bestuurlijke middelen enigszins toenamen en aldus een groeiende bemoeienis ook met de Arabevolking mogelijk bleek in de vorm van tournees van Onderafdelingschef, Gouvernementsarts, Algemene Politie etc., bleek enerzijds een deel van de jongere garde gunstig aan een en ander te responderen, terwijl anderzijds in de groep der ouderen juist verzet groeide tegen deze pogingen om de hun eigen geworden streek-isolatie te verbreken. Uiteraard was hierbij een ongunstige omstandigheid het feit dat vanuit het aangrenzende onbestuurde Derewo (Kemaboe) gebied de reactionnaire invloeden vrijelijk op de bevolking van het Ara-gebied konden inwerken. Als een poging van Bestuurszijde om hier tegen een contra-gewicht te realiseren, moge worden genoemd de dislocatie van een dertigtal 3/8 fokbeertjes in het betrokken gebied, die op het einde van 1953 plaats vond.

Hierbij komt nog, dat de reactie op de langzaam groeiende grip van het Nederlandse gezag ook op de bevolking van het Ara-gebied, aldaar een katalysator vond in prediking van een would be-godsdienst met spiritistische inslag en onmiskenbare cargo-cultelementen, die in een beperkt aantal kampongs (Dararobado, Onaraka, Ibowasiga, Dawogau, Ganiakato, Bopiatadi, Itogatadi) de bevolking in nachtelijke seances bijeenbracht. Voor deze autochthone vorm van godsdienst, die met zoveel woorden zich keerde tegen alle vreemde invloeden, hetzij van Bestuurs-hetzij van Zendingszijde in het betrokken gebied, moge overigens worden verwezen naar dezerzijds maandverslag over Maart 1954, in welke maand door de Controleur der Wisselmeren tijdens een tournee in het onderwerpelijke gebied contact werd opgenomen met de zogenaamde leider van deze cultus.

Hoewel op dat tijdstip vooralsnog geen reden tot directe ongerustheid aanwezig werd bevonden, bleek in de daaropvolgende maanden, dat de reactie een dankbaar gebruik maakte van de inmiddels bekend geworden berichten betreffende de aanstaande vestiging van een vaste Bestuurspost te Koemopa en van het plotselinge bezoek van Zijne Excellentie de Gouverneur van Nieuw-Guinea en de Resident van Centraal Nieuw-Guinea aan enkele Ara-kampongs in Juni 1954 om een en ander voor te stellen als een ernstige bedreiging voor het eigen gezagsloze adatleven en zodoende de labiele primitieve gemoederen van de bevolking te door-drenken van een onmiskenbaar xenophobe gesteldheid.

Terwijl in geval van ressortsbestuur over het betrokken gebied hogergenoemde in gang zijnde ontwikkeling vrijwel zeker nog tijdig had kunnen worden gekeerd, verstreken thans enkele maanden, waarin de Onderafdelingschef elders Bestuurlijke belangen had te behartigen en zodoende de anti-vreemdelingengezindheid in het Ara-gebied zich ongehinderd kon ontplooiën.

Een en ander met als resultaat, dat in de betrokken streek in Augustus j.l. vrijwel alle door het Gouvernement uit-gereikte witte varkens werden gedood en opgegeten, naar de berichten verluiden, als gevolg van een soort godsoordeel in het kader van de meergenoemde regionale cultus

ingeroepen over de vraag of een coöperatieve dan wel een afwijzende houding tegen de groeiende invloed van de Pemerintah zou worden ingenomen.

Uiteraard volgden na deze ronduit gezagsvijandige daad de klassieke berichten over het verbod aan alle vreemdelingen om de streek in quaestie te betreden op straffe van door de bevolking te worden afgemaakt, terwijl als duidelijke manifestaties van de verscherpte gezagsvijandige stemming kunnen worden gesignaleerd het beroven en verwonden van enige dragers van de G.A.M.A. op de route van Wandai door het Ara-gebied naar Enarotali op 6 September 1954 en de in de eerste alinea dezes gesignaleerde bepijlingen van vertegenwoordigers van het gezag.

Nadat op 25 September j.l. de blijvende bezetting van Koemopa werd gerealiseerd onthield de bevolking van het omliggende gebied zich verder van gezagsvijandige actie en concentreerde zich volgens de momenteel beschikbare berichten voornamelijk in het eigenlijke Aradide, dat in de komende weken het terrein van intensieve patrouillegang en bevolkingscontacties zal zijn teneinde definitief een einde te kunnen maken aan een oud latent zeer, dat door een samenloop van omstandigheden, waarbij in de eerste plaats de naweeën van de Japanse bezetting en in de tweede plaats een personeel en materieel onvoldoende toegerust Nederlands Bestuur dienen te worden genoemd, in de afgelopen periode tot acute vormen kon komen onder invloed van één van de vele voor Nieuw-Guinea zo klassieke regionale miniatuur cultus, die bij voldoende intensieve Bestuursbemoeienis en welvaartspolitiek ten aanzien van de betrokken streek doorgaans al gauw hun agressieve kanten verliezen.

Moge overigens worden verwezen naar het verslag van de tournee door de Controleur der Wisselmeren in het betrokken gebied gehouden van 21/10-53 tot 3/11-53, UHoog-EdelGestrenge aangeboden bij dzz. schrijven van 28 Februari 1954, No. 420/29.

De Controleur der Wisselmeren,

w.g.

R. den Haan.

Voor eensluidend afschrift

w.g. onleesbaar.

Voor afschrift à afschrift:

R. den Haan

GOUVERNEMENT VAN NIEUW-GUINEA
AFDELING GEELVINKBAAI
AFDELING CENTRAAL NIEUW-GUINEA

137-lage van pleidochf. p.m.
Scris. n. 11-11-54 = 4879 Vertz.

No. : 777/V/Vertrouwelijk
Bijlagen : geen
Onderwerp: Koemopa

Biak, 3 November 1954

OPGEBORGEN IN
DOSSIER G 10623

Ten vervolge van mijn schrijven van 6 October j.l. No. 701/V/Vertrouwelijk heb ik de eer Uwe Excellentie omtrent het verder verloop der gebeurtenissen in het Aradal het volgende te rapporteren.

De aan het slot van evenvermelde brief uitgesproken vrees dat de rust in het Aradal niet aanstonds zou terugkeren werd bewaarheid. De gedurende de eerste helft van October uit Koemopa en de oostelijker gelegen bivaks uitgezonden patrouilles werden nog regelmatig beprijd zonder dat dit evenwel verdere slachtoffers aan politiezijde kostte. Langzamerhand werd echter duidelijk dat de tegenstand zich steeds verder oostwaarts verplaatste. Op de 9e October werd daarom ruim 30 man A.P. in bivak geplaatst op een punt op de noordelijke oever van de Ararivier van waaruit de sector Ajajopa-Bamoma-Kebetagaida-Abatadi intensief kon worden bepatrouilleerd met gevolg dat de tegenstand daar al speedig afnam.

Het voornemen om aldus systematisch oostwaarts werkend het gehele Aradal te zuiveren alvorens de doorstoot naar Wandai te doen plaats vinden leek op 14 October te worden doorkruist toen te Enarotali bericht werd ontvangen dat bij luchtverkenning van Wandai het teken voor uit het westen dreigend gevaar was waargenomen. Nadere verkenning wees evenwel uit dat van direct gevaar geen sprake was zodat de voorbereidingen voor een geforceerde doorstoot werden gestaakt.

Nadat reeds voortdurend met gebruikmaking van clanrelaties was gepoogd om door middel van propagandisten de Arabewoners te bewegen de strijd te staken, welke hen inmiddels op 6 doden was komen te staan, gaf op 17 October een bevolkingsgroep uit de omgeving van Koemopa de wens te kennen om te onderhandelen. In de volgende dagen, waarin de patrouille-

-2-

Aan:
Zijne Excellentie
de Gouverneur van Nieuw-Guinea
Hollandia

c.o. D.B.Z. Hollandia

- 2 -

activiteit verminderd werd, bleek echter dat de bereidheid tot staking van de strijd beperkt bleef tot een zeer kleine groep. Na hervatting van de patrouilles werd nog veel tegenstand ondervonden voornamelijk rond de kampongs Jabemaida en Ganiakato.

Vanaf 26 October werd in de sector Ajajopa-Bamoma-Kobetagaida-Abatadi geregeld contact verkregen met de bevolking, aanvankelijk buiten het hier-voeren gememoreerde bivak doch later ook in het kamp zelf. Bij monde van enige voormannen werd daarbij van bevolkingszijde naar voren gebracht, dat men gezien het verloop der zaken geen heil meer zag in een voortzetting van de strijd en deze dan ook wenste te beëindigen mits men echter gespaard zou blijven voor een verblijf in de gevangenis te Enarotali. Van overheidszijde werd verklaard dat het stellig niet in de bedoeling lag om alle deelnemers aan de strijd op te vatten doch dat wel werd verwacht dat de gehele bevolking zijn medewerking zou verlenen voor de aanstaande opbouw van de bestuurspost Koemopa, waaraan men zeide te zullen voldoen. Enige voormannen gaven daarbij te kennen hun invloed te zullen aanwenden om de bewoners van het overig deel van het Aradal en van de Oewodere- en Borodalen te bewegen de wapens neer te leggen.

Een van hen gaf gevolg aan de uitnodiging om een kort bezoek te brengen aan Enarotali, vanwaar hij na briefing naar het oostelijk deel van het Aradal vertrok voor het leggen van contacten.

In verband met de geneigdheid tot bijlegging van het geschil is de patrouillegang voorlopig gestopt teneinde een gunstige sfeer te scheppen voor het totstandkomen van contacten.

Naar het zich laat aanzien is derhalve een wending ten goede opgetreden.

De Resident Geelvinkbaai
Wd. Resident Centraal N.G.

h.g.

H. Veldkamp

GOUVERNEMENT VAN NIEUW-GUINEA
AFDELING GEELVINKBAAI
AFDELING CENTRAAL NIEUW-GUINEA

No. : 876/V/Vertrouwelijk
Bijlagen : geen
Onderwerp: Rapportering gang
van zaken in Aradide

Biak, 8 December 1954

Ten vervolge van mijn schrijven van 3 November j.l. No. 777/V/Vertrouwelijk heb ik de eer Uwe Excellentie alsnog het volgende te berichten.

Op grond van plaatselijk verkregen gegevens werd in de eerste dagen van November de situatie in het Aradal voldoende gunstig beoordeeld om zonder kans op vijandelijkheden de doortocht naar de C.A.M.A.-zendingspost te Homeo in de Kemandora te kunnen doen plaats vinden. Op 3 November werd door de Onderafdelingschef te Ajajopa de betrekkelijke opdracht verstrekt, waarna vandaar op 5 November een A.P. patrouille van 10 agenten en hulpagenten met 2 man kader Oostwaarts vertrok en in de namiddag van de 6de November de verbinding met de Amerikaanse zendingsgemeenschap te Homeo (Wandai) tot stand bracht.

Tijdens deze tocht werd veel nut ondervonden van de zes contactpersonen uit het Westelijk Aradal, die bereid gevonden waren om de patrouille naar Wandai te vergezellen en die wisten te bewerken, dat een aantal in het bergterrein tussen Koretapa en Marataka nog steeds bezette overvalstellingen, na mondeling gemaakt contact, door de bevolking uit eigen beweging werden ontruimd.

Op de 9e November keerde de patrouille weer te Koemopa terug na te Homeo een aan de Zending toebehorend radio-zend- en ontvangapparaat te hebben afgeleverd, dat sindsdien geregelde radiocommunicatie met de Zending post mogelijk maakt.

Intussen duurden de bezoeken van de Ara-bevolking aan de A.P.kampen te Koemopa en Ajajopa voort en werd hiervan gebruik gemaakt om algemeen bekend te maken, dat binnenkort Koemopa door een Bestuursambtenaar, gesteund door een A.P.eenheid, zou worden bezet. In verband met een en ander werd op de 11de November de H.B.A. Supit door de Onderafdelingschef te Koemopa geïntroduceerd, waarbij tevens nogmaals van de bevolking de belofte in

-2-

Aan:
Zijne Excellentie
de Gouverneur van Nieuw-Guinea
Hollandia-Stad (2 x)

c.c. D.B.Z. Hollandia

Vervolg op schrijven No. 876/V/Vertrouwelijk
dd. 8 December 1954.

- 2 -

ontvangst werd genomen om middels houtleveranties etc. ten behoeve van de nieuwe Bestuurspost Koemopa hun schuld aan de jongste ongeregelheden in te lossen. Op 29 November begon de nieuwe H.B.A. definitief met zijn arbeid op de standplaats Koemopa, hierbij gesteund door 16 man Algemene Politie.

Al het A.P.personeel, dat ter versterking was gezonden uit Biak en Hollandia, was inmiddels in de loop van de maand November in vier groepen reeds weer naar hun bases afgevoerd.

De actie in het Aradal kan derhalve als geëindigd worden beschouwd. Uiteraard blijft de houding van de bevolking onder nauwlettende observatie. Eerst na verloop van enige tijd zal kunnen blijken in hoeverre zij zich bij de gewijzigde omstandigheden heeft neergelegd en hoe zij daarop uiteindelijk reageert.

De Resident Geelvinkbaai
Wd. Resident Centraal N.G.

H.G.

H. Veldkamp